

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΝΑΣ ΞΕΧΑΣΜΕΝΟΣ ΗΡΩΑΣ ΤΟΥ 1821 ΑΠΟ ΤΗ ΛΙΑΡΙΓΚΟΒΗ

Νίκος Εμμ. Παπαϊκονόμου

Η επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821 άφησε πίσω της ερείπια και καταστροφή. Τα χωριά κήκαν, ψυχές και περιουσίες χάθηκαν. Ωστόσο κάποιοι Χαλκιδικιώτες, Μαντεμοχωρίτες, Χασικοχωρίτες και Κασσανδρινοί κατάφεραν να σωθούν και να δημιουργήσουν ξανά τη ζωή τους στους τόπους, όπου είχαν βρει καταφύγιο, αρχικά στις Σποράδες και αργότερα, γύρω στο 1830, στην Αταλάντη της Φθιώτιδας. Μεταξύ αυτών ήταν και πολλοί αγωνιστές, οι οποίοι μετά την καταστροφή της Κασσάνδρας, τον Νοέμβριο του 1821, συνέχισαν τον αγώνα στη νότια Ελλάδα. Σε παλαιότερο άρθρο καταγράψαμε τους αγωνιστές του 1821 από τη Λιαρίγκοβη, ανάμεσά τους ξεχωρίζει και ο Ελευθέριος Ιωάννου¹.

Δυστυχώς δεν σώζονται στοιχεία για τη δράση του κατά την πρώτη φάση του αγώνα στη Χαλκιδική, ωστόσο η στρατιωτική του καριέρα μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας προϋποθέτει αξιόλογη συμμετοχή του στην επανάσταση. Ο Ελευθέριος Ιωάννου γεννήθηκε στη Λιαρίγκοβη γύρω στο 1798. Κατά πάσα πιθανότητα πήρε μέρος στην επανάσταση των Μαντεμοχωρίων και παρέμεινε στη Χαλκιδική έως την πτώση της Κασσάνδρας. Κατόπιν κατέφυγε στη Σκόπελο και ακολούθησε τα Μακεδονικά στρατεύματα υπό τον Καρατάσο σε διάφορες περιοχές της επαναστατημένης Ελλάδας. Ουσιαστικά οι πληροφορίες για το πρόσωπό του ξεκινούν από το 1828 και μετά.

Με την έλευση του Καποδίστρια και τη δημιουργία του πρώτου τακτικού στρατού, οι Μακεδόνες, παλαιοί αγωνιστές, που ήταν διασκορπισμένοι στα νησιά των Σποράδων, κλήθηκαν να συμμετάσχουν στη διοργάνωση του νέου στρατεύματος. Έτσι από τον Μάιο του 1828 άρχισαν να κατεβαίνουν, από τη Σκιάθο και τη Σκόπελο κυρίως, προς τα Μέγαρα, όπου ήταν το κεντρικό στρατόπεδο. Ανάλογα με την προϋπηρεσία και την προσφορά του στον αγώνα, ο κάθε υποψήφιος για τον τακτικό στρατό λάμβανε και αντίστοιχο βαθμό, στρατιώτης ή αξιωματικός. Ο Ελευθέριος Ιωάννου κατατάχτηκε στο νεοσύστατο στράτευμα αρχικά με τον βαθμό του εικοσιπένταρχου. Στις 11 Οκτωβρίου του 1828 προβιβάστηκε σε πεντηκόνταρχο και τοποθετήθηκε στην 8η εκατονταρχία, της 7ης χιλιαρχίας, με χιλίαρχο τον Αναστάσιο Καρατάσο και εκατόνταρχο τον παλιό Λειβαδιώτη οπλαρχηγό Αγγελή Στέριου. Λίγους μήνες αργότερα το 1829 με την ανασύσταση που επήλθε στο στράτευμα η 8η εκατονταρχία μετονομάστηκε σε 3η χωρίς να συμβούν ουσιαστικές αλλαγές στους βαθμούς και στα πρόσωπα που την απάρτιζαν. Σε έναν στρατιωτικό κατάλογο, που περιέχει τα ονόματα των αξιωματικών και των στρατιωτών της 3ης εκατονταρχίας, αναφέρεται πως ο Ελευθέριος Ιωάννου έχει σκούρα μαλλιά και ξανθό μουστάκι, ενώ το ανάστημά του είναι «ικανόν»².

Οι ζυμώσεις και οι μεταβολές στον νεοσύστατο στρατό συνεχίστηκαν από τον Καποδίστρια και το 1829 με την κατάργηση του θεσμού των χιλιαρχιών και την αντικατάστασή τους από τα λεγόμενα «ελαφρά τάγματα». Έτσι στα τέλη του 1829

¹ Ν. Παπαϊκονόμου, «Οι Χαλκιδικιώτες αγωνιστές του 1821 στον στρατό του Καποδίστρια», περ. Πολύγυρος, τεύχ. 55 (Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2010), σ. 8, Ν. Παπαϊκονόμου, «Η συμμετοχή των Λιαριγκοβινών στην επανάσταση του 1821 και στην συγκρότηση του πρώτου τακτικού στρατού του ελληνικού κράτους», περ. Αρναία τεύχ. 87 (Απρίλιος-Ιούνιος 2010), σ. 27.

² Γ.Α.Κ., Καποδιστριακό Αρχείο, Γενικό Φροντιστήριο, φ. 21, έγγρ. 575, φ. 50, έγγρ. 203.

δημιουργήθηκαν 20 νέα τάγματα. Η νέα αυτή μορφή του τακτικού στρατού είχε χαρακτήρα τοπικιστικό, οι στρατιώτες, δηλαδή, που απάρτιζαν τα συγκεκριμένα στρατιωτικά σώματα, συνήθως κατάγονταν από συγκεκριμένα διαμερίσματα του ελληνικού χώρου, Ήπειρος, Πελοπόννησος, Στερεά κ.τ.λ. Οι περισσότεροι Μακεδόνες συγκεντρώθηκαν στο 14ο και η πλειοψηφία των Χαλκιδικιωτών στο 16ο τάγμα, με ταγματάρχη τον Γοματιανό παλαιό αγωνιστή Αποστολάρα Βασιλείου. Ο Ελευθέριος Ιωάννου τοποθετήθηκε με τον βαθμό του υπολοχαγού στον 2ο λόχο του 16ου τάγματος³. Στη θέση αυτή υπηρέτησε έως την διάλυση των ταγμάτων το 1833. Τον Μάρτιο του 1832, έπειτα από πρόταση του Αποστολάρα, τιμήθηκε με στρατιωτικό δίπλωμα υποταγματάρχη. Στο μεταξύ εγκατέλειψε τις Σποράδες και εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Νέα Πέλλα Φθιώτιδας.

Το 1836, με τη δημιουργία του νέου σώματος της Εθνοφυλακής, ο Ιωάννου εντάσσεται ως λοχαγός στον 4ο λόχο του 3ου τάγματος Οροφυλακής, όπως μετονομάστηκε αργότερα η Εθνοφυλακή. Σε όλη τη διάρκεια της υπηρεσίας του στο σώμα Οροφυλακής Φθιώτιδας, από το 1836 έως και το 1841, έδειξε ιδιαίτερο ζήλο και αφοσίωση στο καθήκον του, λαμβάνοντας μέρος κυρίως σε επιχειρήσεις εκκαθάρισης της Στερεάς από τους ληστές που μάζιζαν εκείνη την εποχή την ύπαιθρο. Για την προσφορά του στον αγώνα τιμήθηκε το 1836 με αριστείο⁴, αλλά και αργότερα κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του στην Οροφυλακή δέχτηκε τα εύσημα από την Ελληνική Πολιτεία για τη συμβολή του στην πάταξη της ληστείας. Σύμφωνα με δύο φύλλα της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ) ο Ιωάννου τιμήθηκε δύο φορές. Στο ΦΕΚ αριθμ. 20 της 30/5/1837 αναφέρεται : *«Επηνέθησαν τα ακόλουθα σώματα του στρατού της ξηράς ως διαπρέψαντα κατά καιρόν εις τας τελευταίας ανωμαλίας κατά την Ακαρνανίαν και Αιτωλίαν και εναντίον των ληστρικών συμμοριών..... Επηνέθησαν προς τούτοις οι ακόλουθοι αξιωματικοί...Ελευθέριος Ιωάννου εις το πρώην υπό τον συνταγματάρχην Γρίβαν σώμα...»*. Επίσης στο ΦΕΚ αριθμ. 4 της 27/2/1839 αναφέρονται μεταξύ άλλων τα εξής : *«Επηνέθησαν δια την ένδοξόν των διαγωγήν εις την κατά την 15^{ην} Μαρτίου 1838 εις τας θέσεις Αρκουδοπούρνη και Δρίστελλα συμβάσαν συμπλοκήν με ληστές από το 3ον ελαφρόν τάγμα της οροφυλακής....οι λοχαγοί Νικόλαος Μερενδίτης και Ελευθέριος Ιωάννου...»*.

Τον Μάιο του 1838 ο Ελευθέριος νυμφεύθηκε την Αικατερίνη Χατζηευθυμίου, η οποία είχε γεννηθεί το 1811. Δεν αποκλείεται να ήταν κόρη του άλλου Λιαριγκοβινού αγωνιστή του 1821, Κωνσταντίνου Χατζηευθυμίου.

Τελευταία αναφορά στις πηγές για τον Λιαριγκοβινό αγωνιστή εντοπίζουμε στο ΦΕΚ με αριθμ. 35 της 16/12/1848. Σύμφωνα με διάταγμα του Όθωνα περί Απονομής Παρασήμων, αναφέρεται : *«Όθων ελέω Θεού Βασιλεύς της Ελλάδος. Ευδοκούμεν ν' απονεύμεν χάριν της πίστεως, ην έδειξαν προς τον Υψηλόν Ημών Θρόνον, και της αφοσιώσεως προς τα καθεστώτα συντελέσαντας εις την αποκατάστασιν της κοινής ησυχίας και τάξεως, τον χρυσούν σταυρόν των Ιπποτών του Ημετέρου τάγματος του Σωτήρος, εις τους μέχρι τούδε ιππότες του Αργυρού Σταυρού του αυτού τάγματος.... Ελευθέριον Ιωάννου λοχαγόν 1. κλάσεως του 3. ελαφρού τάγματος της Οροφυλακής»*.

Δυστυχώς δεν σώζονται άλλα στοιχεία για τη ζωή του αξιόλογου αυτού Χαλκιδικιώτη αγωνιστή. Αγνοούμε τον τόπο και τον χρόνο του θανάτου του και

³ Γ.Α.Κ., Καποδιστριακό Αρχείο, Γραμματεία των Στρατιωτικών, φ. 54, φ. 66, φ. 83, φ. 129, φ. 156, έγγρ. 46.

⁴ Γ.Α.Κ., Οθωνικό Αρχείο, Αρχείο Γραμματείας / Υπουργείου Επί των Στρατιωτικών, Σειρά 1, Τμήμα Α', Προσωπικό και Οργάνωση, Υποσειρά 28, φ. 420, έγγρ. 80, Σειρά 2, Τμήμα Β', Στρ. Νομοθ.-Δικ., Υποσειρά 12, φ. 108, έγγρ. 9, 64, 81, φ. 109, έγγρ. 21.

άλλες λεπτομέρειες για τον βίο του. Ωστόσο από την στρατιωτική του καριέρα κατανοούμε πως πρόκειται για έναν από τους πολλούς άγνωστους έως σήμερα και ξεχασμένους αγωνιστές του 1821, που περιμένει και αυτός πότε επιτέλους εμείς οι σύγχρονοι Έλληνες θα αναγνωρίσουμε και θα τιμήσουμε επάξια τους προγόνους μας.